

Učíme o globálních souvislostech !

sborník z konference

Obsah

Slovo úvodem	2
Co je globální rozvojové vzdělávání (GRV)	4
Význam GRV v současném světě	5
Pedagog v globálním rozvojovém vzdělávání	6
Proč je GRV nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj	9
Co GRV přináší dětem a mladým lidem, učitelům, škole a společnosti jako takové	11
Nové trendy: vzdělávání pro globální občanství	14
O konferenci Učíme o globálních souvislostech	16
Perličky z panelové diskuze	18
Inspirace do výuky aneb Střípky z interaktivních dílen	22
<i>Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách (Kamila Zbuzková, Charita Česká republika)</i>	24
<i>Rozvoj jinýma očima (Kristýna Hrubanová, NaZemi)</i>	28
<i>Velké otázky o světě (Petra Skalická, Varianty, Člověk v tísni, o. p. s.)</i>	32
<i>Odpovědné cestování (Petra Gajová, ARPOK, o. p. s.)</i>	36
Ze závěru konference	42
O ARPOKu	43

Slovo úvodem

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

jakmile se dnes stane něco na jednom konci světa, projeví se na to často i na konci druhém, a to velmi rychle. Cena benzínu se kvůli konfliktu v Sýrii zvýšila během jednoho týdne téměř o korunu na litr. Ve zříčené textilní továrně v Bangladéši, kde zemřelo skoro 400 dělníků, se šilo pro západní firmy. Na čajových plantážích v Keni pracují i děti, namísto toho, aby chodily do školy. Dnešní svět je propojený jako jedna velká pavučina.

Globální rozvojové vzdělávání (GRV) funguje v ČR systematicky již 10 let. Neziskové organizace spolupracují s pedagogickými pracovníky a podporují je v začleňování globálních témat do výuky pořádáním seminářů, tvorbou metodických materiálů či formou odborných konzultací. Doposud však neexistovala jednotná akce typu konference, kde se může setkat více pedagogických pracovníků, vyměnit si zkušenosti s výukou globálních témat a načerpat nejen teoretické znalosti, ale i dovednosti, jak globální témata učit. Zároveň mohou získat nové metodické materiály a možnost zapojit se do akčních projektů, které pro školy nabízí neziskové organizace – např. Světová škola nebo Global Education Week (Týden globálního vzdělávání).

ARPOK je jednou z neziskových vzdělávacích organizací, které se v České republice věnují GRV, a to již od roku 2005. V posledním roce jsme začínali pociťovat, že nabídka GRV v ČR je obrovská, ale že se v ní učitelé nedokáží orientovat. To byl hlavní důvod, proč jsme v roce 2014 požádali o dotaci u České rozvojové agentury pro

organizaci konference, která by se po vzoru konferencí environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty mohla stát etablovanou, tradiční akcí, kterou učitelé znají, rádi ji navštěvují, protože zde dokáží načerpat inspiraci pro svou práci.

Konference, která se uskutečnila v Den Země (22. 4. 2015), byla první takovou akcí svého druhu a nabídla učitelům možnost diskutovat nad otázkou „Proč učit o globálních souvislostech“ se zajímavými řečníky z různých oborů. A účastnit se praktických dílen, které inspirovaly, motivovaly, nabízely možnost sdílení s kolegy z jiných škol a přinášely nové podněty a témata do výuky.

Velice nás potěšily reakce účastníků, kteří akci zhodnotili jako zdařilou (např. „Konference je inspirativní, jistě některé aktivity vyzkouším“, „Díky sdílení názorů různých lidí mi dala konference, co sám člověk nemůže vyčíst ani nastudovat“, „Jsem opětovně připravena na začleňování, diskutování, zdůrazňování a přesvědčování kolegů o tom, že je globální výchova nezbytná“), a my se už nyní těšíme na další ročník konference, který proběhne na jaře 2016.

Na závěr mi dovoluť poděkovat všem, bez kterých by se konference nemohla konat – České rozvojové agentuře a Olomouckému kraji, panelistům, lektorkám dílen, účastníkům, kolegům a kolegyním z ARPOKu, našim dobrovolníkům a stážistům. Děkuji.

Milé kolegyně, milí kolegové, přeji příjemné inspirativní čtení.

Lenka Pánková

Co je globální rozvojové vzdělávání (GRV)

Život v současném globalizovaném světě nám přináší řadu výhod. Dostupnost zboží z exotických zemí za ceny srovnatelné s produkty vyrobenými u nás, rychlý přenos informací z opačného konce světa či okamžitá komunikace mezi lidmi vzdálenými tisíce kilometrů jsou jen úzkým výběrem pozitiv plynoucích z globalizačního procesu. Kromě těchto výhod však s sebou globalizace přináší také řadu problémů – zhoršující se životní prostředí, nerovný vztah mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, porušování lidských práv a mnoho dalších.

Jakkoliv se nám mohou zdát tyto problémy vzdálené, vzhledem k narůstající propojenosti světa se dotýkají nás všech. Abychom se v dynamickém procesu globalizace neztratili, uměli využívat jeho výhod, avšak nepřispívali zároveň k jeho nevýhodám, je potřeba se v současném světě umět orientovat. Rozumět příčinám a důsledkům procesů, jichž je člověk součástí, a znát svou roli v rychle se měnící společnosti, je jeden z základních předpokladů, jak být připraven na život v současném i budoucím světě.

Globální rozvojové vzdělávání je jedním z nástrojů, jak toho dosáhnout. Přispívá k formování jedince v občana, který je informovaný a zároveň aktivní, všímavý vůči lidem a událostem kolem něho.

„Globální rozvojové vzdělávání je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují.“

Rozvíjí dovednosti a podporuje vytváření hodnot a postojů tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a globálních problémů. Globální rozvojové vzdělávání směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.“ (MZV, 2010)

Více informací o cílech, principech, tématech globálního rozvojového vzdělávání najdete v Národní strategii globálního rozvojového vzdělávání pro období 2011–2015¹.

Význam GRV v současném světě

Ve světle probíhajících událostí souvisejících s dynamickou globalizací světa vyvstává potřeba lepšího porozumění globálním tématům a jejich vlivu v lokálním i globálním měřítku (North-South Centre, 2008). Tato potřeba předkládá velkou výzvu především školám, neboť jejich úkolem je poskytovat svým žákům a studentům takové vzdělání, které by je připravilo na život v současném světě a vychovalo z nich globální občany s aktivním zájmem o okolní svět (Máchal a kol., 2012).

Význam GRV vysvětluje Vanessa Andreotti (2014) na příkladu cestování. Cestování je v současném světě naprosto běžným jevem, se kterým se setkáváme téměř denně. Nemusíme cestovat na velké vzdálenosti, pokaždé se však na svých cestách setkáváme s různými lidmi a také jejich kulturou, zvyky, jejich myšlenkami a názory. Existují mnohé přístupy, jaké člověk k poznání těchto lidí zaujímá – právě v těchto přístupech hledá Andreotti a kol. (2014) paralelu s různými formami našeho cestování. Vydáme-li se například na cesty v karavanu, znamená to, že jsme ochotni poznávat něco nového, ale chráníme se vlastním prostorem, který si s sebou vezeme, před přílišným nabouráním našich představ. Nahlížíme na realitu něčeho nového skrze okno bezpečného prostředí karavanu, který představuje rámec našeho myšlení a vnímání, ze kterého nechceme vykročit. Cestujeme-li se stanem, jsme o něco otevřenější skutečnému poznání. Pohodlí domova jsme zaměnili za příbytek, který nám věrohodněji zprostředkuje kontakt s realitou. Přestože ze stanu, obdobně jako z karavanu, nevycházíme, a tedy neopouštíme své dosavadní představy, jsme ochotni zvát do našeho stanu cizince. Takto si bezpečně, v rámci našich vzorců myšlení, rozšiřujeme naše názory o názory jiných a získáváme tak, z našeho pohledu, celistvější pohled na svět. Tento přístup však zpravidla vede ke snaze sjednotit jednotlivé představy k názoru, že svět chápeme v podstatě všichni stejně.

1 Dostupná např. na <http://arpok.cz/co-delame/globalni-rozvojove-vzdelavani/>

Posledním způsobem, který Andreotti a kol. (2014) charakterizuje, je cestování s batohem na zádech. V tomto případě jsme opustili pohodlí našeho domova a vydali se objevovat rozmanitost světa se všemi jejími pozitivními i negativními souvislostmi. Zcela jsme se nezbavili našich dosavadních představ, neseme si je v batohu na zádech, aby nám pomohly vyrovnat se s novými pohledy, na které při objevování světa narážíme. Svůj batoh můžeme kdykoliv použít – přeskupit jeho složení, přibalit do něj nové věci, přehodnotit význam toho, co si neseme, aj. Protože si jej neseme na zádech, nezabraňuje nám, jako např. karavan či stan, ve skutečném poznávání světa.

Slovy výše popsané metafory, globální rozvojové vzdělávání usiluje o to, abychom „cestovali s batohem na zádech“. Snaží se o to, aby svým žákům umožnilo rozumět světu a jeho aktuálním tématům, nikoliv však prostřednictvím předávání znalostí a diktováním toho, co si mají myslet (Nádvorník a Volfová, 2004). Usiluje o rozvoj takových jejich schopností, hodnot a postojů, na základě kterých budou sami zodpovědně přistupovat ke své roli obyvatele současného světa. V tomto smyslu je GRV permanentní přípravou na život, sociální dovedností tolik potřebnou ve stále více se globalizujícím světě (North-South Centre, 2008). Přes zřejmý význam GRV jakožto efektivního nástroje „cestování s batohem na zádech“ však Andreotti a kol. (2014) upozorňuje na fakt, že právě takový přístup je v současném vzdělávání nejméně aplikovaný.

Pedagog v globálním rozvojovém vzdělávání

MŠMT (2013) uvádí, že rychlý vědecko-technický pokrok a společenské změny, které s sebou přináší globalizace, se odrážejí i v postavení pedagoga v systému školství. Podle Lanier (1997) vzdělávání už není jen procesem distribuce informací žákům, způsobem stejným po mnoho generací, kdy bylo učitelům dáno, co, jak a kdy učit. Celosvětově se měnící vzdělávací systémy nyní podporují učitele k přijímání nových, různorodých forem výuky, apelují na jejich větší zodpovědnost za výsledky vzdělávání a především nahlízejí na učitele nejen jako na zdroj informací, ale zdůrazňují zejména jeho motivační roli. Prostřednictvím svého individuálního přístupu k žákům má učitel obrovskou moc motivovat žáky k učení a rozvíjet nejen jejich znalosti, ale především jejich předpoklady a schopnosti. Tento posun ve vzdělávání a s ním související proměna role učitele odpovídá cílům, principům a metodám GRV.

Vzdělávání učitelů v GRV

Pokud mají být učitelé jedni z klíčových aktérů globálního rozvoje vzdělávání, je zřejmé, že oni sami musí být plně srozuměni s jeho principy a hodnotami. Podle Longview Foundation (nedatováno) je však **hlavním problémem budování globálního občanství právě nedostatek učitelů orientujících se v problematice GRV**. Belgeonne (2009) dodává, že především mladí učitelé, nová generace pedagogů, která má potenciál orientovat systém vzdělávání globálním směrem, mívá se začleněním globální dimenze do vyučování největší problém. Studenti pedagogických oborů stejně jako začínající učitelé jsou na svém startu zahlceni obrovským množstvím látky, kterou mají ve výuce pokrýt, a často nabývají dojmu, že na globální témata již ve výuce nezůstává prostor, případně že jsou vyučována na úkor jiné látky. Jako další významný problém uvádí Belgeonne (2009) nedostatek znalostí o globální problematice, který v konečném důsledku snižuje motivaci přinášet globální témata do výuky. Tento fakt vysvětluje urgentní potřebu vzdělávání učitelů, kteří by byli schopni připravit své žáky na život v dnešním světě. Přestože v současnosti existuje mnoho iniciativ, školení a seminářů pro učitele, Longview Foundation (nedatováno) poukazuje na fakt, že tyto iniciativy jsou nekoherentní, vzájemně nepropojené a doposud nezakořeněné v mysli společnosti a tedy i v mysli samotných učitelů.

Chceme-li začlenit globální rozvojové vzdělávání do života školy, je podle North-South Centre (2008) zapotřebí se při vzdělávání pedagogů orientovat především na oblast znalostí a dovedností a dále pak na hodnoty a postoje formující vnímání světa. Doporučení North-South Centre (2008) se opírá o předpoklad, že má-li být GRV aktuální a zároveň relevantní pro studenty i učitele, neobejde se bez informací o současných trendech a vývoji jednotlivých globálních procesů. Zároveň, protože GRV není vnímáno pouze jako obsah, nýbrž jako proces, nestačí se zaměřovat pouze na informace – velký důraz při samotném vzdělávání učitelů by měl být kladen na aktivní způsoby výuky. Pro rozvoj hodnotové a postojové oblasti učitelů doporučuje North-South Centre (2008), že má-li člověk činit zodpovědná rozhodnutí, musí své znalosti propojit s jejich kritickým posouzením. Při tomto posuzování je zapotřebí být otevřený vůči jiným názorům a perspektivám a umět reflektovat své vlastní hodnoty, které podmiňují naše vnímání světa. Vzdělávání učitelů v GRV by tak mělo poskytnout prostor pro porozumění vlastním hodnotám a postojům, bez kterého nemůže dojít k jejich kritické reflexi.

Použité zdroje:

Andreotti, Vanessa a kol. Globálne vzdelávanie: kontext a kritika. Zvolen: Technická univerzita vo Zvolene, 2014. ISBN 978-80-228-2677-8.

Belgeonne, Clive. Globální dimenze ve výuce: Příručka pro vzdělávání učitelů. Manchester: Global Education Project, 2009. ISBN 978-1-89818-59-3.

Lanier, Judith Taack. Redefining the Role of the Teacher: It's a Multifaceted Profession. Edutopia [online]. 1997 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.edutopia.org/defining-role-teacher>

Longview Foundation for Education in World Affairs and International Understanding, Inc. Teacher Preparation for the Global Age: The Imperative for Change. nedatováno.

Máchal, Aleš a kol. Úvod do environmentální výchovy a globálního rozvojového vzdělávání. Brno: Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87604-01-4.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Podklad pro diskuzi ke Strategii vzdělávací politiky do roku 2020: Učitel jako předpoklad kvalitní výuky. Praha, 2013. Dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_podklad-pro-diskuzi_role-ucitele.pdf

MZV ČR. Národní strategie GRV ČR na léta 2011–2015. 2010, 28 s. Dostupné z: http://fors.cz/user_files/nsgrv.pdf

Nádvorník, Ondřej a Volfová, Andrea. Společný svět: Příručka globálního rozvojového vzdělávání. Praha: Člověk v tísni, 2004. ISBN 80-903510-0-X.

North-South Centre of the Council of Europe. Global Education Guideline: A Handbook for Educators to Understand and Implement Global Education. Lisbon: North-South Centre of the Council of Europe, 2008.

Proč je GRV nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj

GRV – proč je nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj²

Tento dokument představuje GRV a to, proč má smysl se jím zabývat i v ČR. Shrnuje základní aspekty GRV, jeho přínosy na různých úrovních společnosti i to, jak dalece je v ČR zakotveno ve vzdělávací soustavě. Nabízí doporučení zapojeným ministerstvům i vzdělávacím institucím ohledně zlepšování účinků GRV a poznatky podložené praxí z projektů českých nevládních neziskových organizací. Zmiňuje i nové trendy ve vzdělávání směrem k aktivnímu občanství, které má připravit mladé lidi na výzvy pro život v globalizovaném a propojeném světě a pro udržitelný rozvoj.

Proč potřebujeme globální rozvojové vzdělávání

Ve svém životě čelíme obtížným rozhodnutím, a přitom naše volby mají v čím dál větší míře dopad jak na nás, tak na zbytek lidstva a přírody. V době propojeného a rychle se měnícího světa neustále potřebujeme sledovat nové trendy, vyznat se v záplavě informací, dávat si je do souvislostí, osvojovat si nové dovednosti a včas reagovat na změny. K tomu potřebujeme být schopní využívat nové možnosti spolupráce a přehodnocovat své postoje. Vzdělávání nemá vybavit člověka na konkrétní povolání, ale musí otevírat jeho mysl širšímu světu a připravit ho na zásadní změny v budoucnosti. Podle posledního průzkumu veřejného mínění většina Čechů a Češek (85 %) zastává názor, že by se žáci a studenti ve školách měli věnovat tématu globální

2 Převzato z policy paperu FoRS – Českého fóra pro rozvojovou spolupráci Globální rozvojové vzdělávání. Proč je nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj, dostupné na <http://goo.gl/MuSqDD>

odpovědnosti. Více než 60 % dotazovaných si uvědomuje, že náš životní styl má vliv na problémy v jiných částech světa. Na druhou stranu mají o těchto tématech málo informací nebo žádné a aktivně je nevyhledávají, přitom je však zajímají.

Právě GRV poskytuje základ pro to, aby lidé dokázali obstát v globalizovaném životním prostoru a zapojit se do změn nutných pro ekonomický a společenský pokrok v souladu se zachováním životního prostředí. GRV je celoživotním vzdělávacím procesem a rozvíjí nové přístupy ve vzdělávání pro budoucnost.

Promítá se do vzdělávání na školách i neformálního vzdělávání a osvěty, přičemž:

- zlepšuje znalosti globálních souvislostí a zodpovědnosti a vzájemného propojení mezi jedincem a zbytkem světa a porozumění jim,
- rozvíjí dovednosti a schopnosti posuzovat informace z různých zdrojů, nahlížet kriticky na různé problémy, dávat je do souvislostí a utvářet si názor na jednání jedince i společnosti, rozvíjet dialog s ostatními napříč rozdílnými politickými koncepty, kulturními přístupy a náboženstvími,
- prozkoumává zastávané hodnoty a postoje s ohledem na společenskou spravedlnost, solidaritu, lidská práva a toleranci,

... to vše s cílem podpořit aktivní přístup lidí k vytváření více spravedlivého a udržitelného světa a řešení konfliktů a s ohledem na limity planety Země.

Co GRV přináší dětem a mladým lidem, učitelům, škole a společnosti jako takové³

Dětem a mladým lidem umožňuje:

- pochopit skutečné propojení světa – tedy spojitosti mezi tím, co je osobní, místní, národní a globální, s jejich každodenní prací a životním stylem, dopady spotřebního chování na lidi a místa jinde na světě aj.
- pochybovat nad zažitými pohledy a kriticky nahlížet na stereotypy
- odkrývat jejich vlastní hodnoty a postoje z pohledu společenské spravedlnosti, solidarity a globální zodpovědnosti a nahlédnout, jaký mají dopad na ostatní
- naslouchat a porozumět různým pohledům, kulturním a jiným rozličnostem a respektovat je
- získat dovednosti, které jim umožní postavit se proti nespravedlnosti, předsudkům a diskriminaci
- rozvíjet sebedůvěru, sebeúctu, schopnost analýzy, komunikace, spolupráce a řešení konfliktů
- zlepšovat motivaci, schopnost širšího učení a myšlení a dosahování lepších výsledků ve škole
- schopnost starat se o sebe, jejich okolí i o planetu a rozvíjet empatii, respekt a aktivní zájem o ostatní, se kterými ji sdílejí⁴

3 Převzato z policy paperu FoRS – Českého fóra pro rozvojovou spolupráci Globální rozvojové vzdělávání. Proč je nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj, dostupné na <http://goo.gl/MuSqDD>

4 Více též např. na <http://goo.gl/SBfONu>

Učitelům umožňuje:

- schopnost připravit děti a mladé lidi na výzvy, které je čekají v životě v rychle se měnícím světě, jako např. klimatické změny nebo mezinárodní soupeření o stále více omezené zdroje
- zvyšovat vlastní znalosti globálních témat, propojenosti a komplexní podstaty světa a toho, jak tyto otázky začleňovat do výuky
- získávat větší jistotu a schopnost vytvářet živé a poutavé lekce a vyučovací hodiny
- motivovat a zvýšit jejich entuziasmus a kreativitu díky lepší schopnosti zapojit žáky do výuky skrze skutečná témata a zvýšit jejich zájmy pro věc
- otevírat příležitosti ke spolupráci s kolegy uvnitř školy i z jiných škol a sdílet zkušenosti a dobrou praxi
- rozvíjet vlastní odbornost, jejich praxi a profesi⁵

Škole:

- GRV není jeden předmět ve výuce, mělo by prostupovat celým vzdělávacím programem, a utvářet tak charakter školy.
- Škola zahrnutím globálních témat oživí celé kurikulum a může učinit i z obávaných předmětů takové, které podněcují zvědavost a zapojení na straně žáků – jako např. objevování matematiky prostřednictvím fair trade.
- V GRV byly vyvinuty participativní metody, které podporují aktivní učení žáků. Existuje množství znalostí a materiálů, které škola může využívat a které si osvojily mezioborový přístup ke kurikulu.
- Skrze týmovou práci učitelského sboru přispívá GRV k soudržné atmosféře na škole. To může využít i škola jako zaměstnavatel pro rozvoj zaměstnanců. Prostředí vzájemné podpory a povzbuzení mezi zaměstnanci umožní učitelům získat důvěru a schopnost vzít na sebe i vyšší riziko při využívání nových metod ve výuce.
- GRV otevírá prostor pro partnerství mezi školami i školou a místní komunitou a dalšími partnery. V ČR se již vytvořila široká síť vyučujících ve formálním a neformálním vzdělávání, kteří mají zkušenosti a dokáží rozvíjet taková partnerství. Škola se může

5 V ČR sice dosud nebyl proveden potřebný výzkum, ale zvýšení motivace učitelů a pedagogů potvrdil např. výzkum provedený ve Velké Británii v roce 2013 – viz Think Global (2013): Bringing the Global Skills Gap: Teachers' views on how to prepare Global Generation for the challenges ahead na <http://goo.gl/ube8g8>

zapojit do místní komunity představením globálních témat rodičům a být hnacím motorem pro postupné proměny společnosti směrem k udržitelnému rozvoji. Partnerství mohou zlepšovat postavení školy v rámci celé společnosti.

Společnosti jako takové:

- GRV přispívá ke zvýšení účasti občanů na celkové přeměně společnosti směrem k udržitelnému rozvoji, uplatňování lidských práv pro všechny a sociální spravedlnosti. Taková změna je možná jen dlouhodobě a na základě vnímání společné odpovědnosti. Všichni lidé potřebují určité klíčové kompetence pro to, aby porozuměli, zapojili se a vzájemně působili v rámci společnosti jako odpovědní globální občané.
- Pro potlačení rostoucích xenofobních nálad a nacionalistických postojů ve společnosti jsou nezbytné nové přístupy i ve vzdělávání. GRV ve svém důsledku podporuje vytváření více demokratické, spravedlivé, mírové a odpovědné společnosti, která si cení rozmanitosti pohledů a respektu vůči ostatním.
- Právě v době ekonomické krize si lidé spíše uvědomují potřebu změn, které se mají dotknout ekonomiky, životního prostředí i vzdělávání. Krize otevřela dveře pro společenské inovace – hledání alternativních cest ve vztazích, výrobě a spotřebě, které jsou více udržitelné a zahrnují i lidi znevýhodněné a na okraji společnosti. GRV je z podstaty své definice kvalitní vzdělávání a dává naději připravit lidi na to vhodně reagovat na krize. Místo aby přispívalo ke strachu lidí a podporovalo jejich soutěživé postoje, povzbuzuje smysl pro solidaritu, spolupráci a motivaci pro vlastní účast na věcech veřejných.

Nové trendy: vzdělávání pro globální občanství⁶

V posledních letech se prosazuje pojetí více směřem ke vzdělávání pro globální občanství (Global Citizenship Education / Education for Global Citizenship). Vzdělávání pro globální občanství umožňuje lidem rozvinout znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty potřebné pro zajištění spravedlivého a udržitelného světa, ve kterém může každý naplnit svůj potenciál.⁷ Vychází z různých vzdělávacích konceptů, které se během posledních 40 až 50 let rozvinuly v zemích západní Evropy pod pojmy jako rozvojové vzdělávání (development education – DE), globální učení (global learning – GL), vzdělávání k lidským právům (human rights education – HRE) a vzdělávání pro udržitelný rozvoj (education for sustainable development – ESD). Ve velké míře tyto koncepty přispívají právě ke vzdělávání pro globální občanství. Co jsou společné rysy těchto přístupů ke vzdělávání:⁸

- Globální rozměr – porozumění problémům je možné jen z globální perspektivy, podobnosti a rozdíly mezi lidmi, společnostmi, ekonomikami i přírodními podmínkami v různých částech světa, hledání problémů, které mají dopad na všechny (chudoba, spravedlnost, nerovnosti, změny životního prostředí aj.), podpora smyslu pro společenskou zodpovědnost a solidaritu, porozumění globálním

6 Převzato z policy paperu FoRS – Českého fóra pro rozvojovou spolupráci Globální rozvojové vzdělávání. Proč je nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj, dostupné na <http://goo.gl/MuSqDD>

7 Definice převzata z <http://goo.gl/9WOLcS>

8 Více viz též studie o nastavení monitoringu vzdělávání pro aktivní občanství <http://goo.gl/6Y5nqU>

procesům, uvědomění si dopadů jednání jedince na společnosti i globálně (spotřební a nákupní zvyklosti, výrobní postupy apod.).

- Moderní pedagogické trendy – využívají aktivní a participativní metody pro rozvoj kreativity jedince v procesu sebevzdělávání, stimulují ho k odkrývání a zkoumání problémů, kritickému přehodnocení vlastních postojů, předsudků a chování aj.
- Usilování o osobní a společenské změny (tzv. transformativní rozměr) – podporují kapacity, schopnosti a motivaci jedince, které mu umožní reagovat na změny a prosazovat je ve prospěch osobního a kolektivního lidského rozvoje. Přispívají k zásadním změnám na úrovni jedince, vzdělávacího systému i celé společnosti.
- Holistický přístup – různé koncepty (rozvoj, životní prostředí, udržitelnost, lidská práva a spravedlnost, uvědomění si různých perspektiv) se doplňují, jsou vzájemně propojené. Odpovídá to celostnímu pohledu na svět, lidstvo a jeho problémy – tedy není možné problémy od sebe oddělovat a analyzovat je v rozdílných a uzavřených částech.

Vzdělávání pro globální občanství je transformativním vzděláváním pro žádoucí a aktivní zapojení jedince do globalizované společnosti. Může být chápáno jako zastřešující pojem, uvědomění si toho, že je to přístup ke vzdělávání, ne jeden oddělený předmět, téma nebo látka, která má být pokryta ve formálním nebo neformálním vzdělávání. Zahrnuje metodologii výuky a vzdělávání. Má potenciál být využito v řadě předmětů a témat. Záleží jen na tom, jaký obsah bude vybrán a jakým způsobem bude představen a v jakých procesech využíván, aby si jedinec osvojil, prozkoumal a uplatnil znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty.

V roce 2015 bude na půdě OSN schválen nový univerzální rámec mezinárodních cílů, který má nejen řešit základní příčiny chudoby a s ní spojených problémů v rozvojových zemích, ale i zajistit udržitelný rozvoj v globálním měřítku. Důstojný život pro všechny vyžaduje zásadní změny ve společnosti – v bohatých i chudých zemích – postavené na ochraně životního prostředí a respektování limitů naší planety, celostním přístupem napříč obory, spolupráci mezi veřejným, občanským a podnikatelským sektorem a propojování domácí a zahraniční politiky. Takové změny mohou být uskutečněny, jen pokud občané rozumějí souvislostem a využijí možnosti k zapojení, které mají na úrovni osobní, společenské i politické. Právě vzdělávání je mocným prostředkem a základem k takovým změnám.

O konferenci *Učíme o globálních souvislostech*

První ročník konference zaměřené na globální rozvojové vzdělávání „Učíme o globálních souvislostech“ se uskutečnil 22. dubna 2015 v Olomouci. Přes 40 účastníků z řad pedagogů a zástupců státní, soukromé i neziskové sféry společně diskutovalo, sdílelo zkušenosti a sbíralo inspiraci pro výuku v globálních souvislostech.

Během panelové diskuze, která vyplnila dopolední část konference, hovořili zástupci státního, soukromého a neziskového sektoru o problematice důležitosti učení o globálních souvislostech. Pozvání do diskuze přijali:

- PhDr. Aleš Dvořák, Oddělení předškolního, základního a základního uměleckého vzdělávání, MŠMT ČR,
- Ing. Alena Fabičovicová, nakladatelství Didaktis,
- PhDr. Zuzana Hlavičková, expert, vedoucí přípravné skupiny stávající Národní strategie GRV (2011–2015),
- Mgr. Pavel Martinovský, Asociace učitelů dějepisu ČR,
- Mgr. Petra Skalická, vzdělávací program Varianty Člověk v tísní.

Účastníci se s panelisty téměř jednohlasně shodli na nutnosti věnovat se ve školách výuce o globálních souvislostech. Z diskuze vzešlo hned několik námětů, jimiž je potřeba se nadále zabývat. Důraz by měl být kladen na lepší využití potenciálu průřezových témat a mezipředmětových vazeb, které dnešní rámcové vzdělávací programy umožňují. Za podstatné bylo označeno větší zapojení zástupců vedení škol a nezbytnost jejich účasti na akcích podobného charakteru. Nelehkou se ukázala dobrá orientace v rozmanité nabídce vzdělávacích materiálů a výběr těch opravdu kvalitních. Úsilí škol by mělo směřovat k lepšímu poznání „svého klienta“, tedy žáků, rodičů i široké veřejnosti. Neméně důležité by mělo být vzájemné sdílení, a to jak mezi kolegy ve škole, tak napříč organizacemi a institucemi, které se vzdělávání věnují.

Perličky z panelové diskuze

Proč učit o globálních souvislostech?

„Bez globálních souvislostí se vlastně ani učit nedá. Ani v dějepisu, ani v občanské výchově. Díky globalizaci došlo ke zrychlení informačních toků, které mnoho změnilo – informace jsou snadno dostupné a levné a je jich hodně. My je musíme také umět zpracovat.“ (Aleš Dvořák)

„Otázkou je, jak učit. Úkolem učitele by mělo být dětem pomoci se zorientovat v dnešním světě. Součástí výuky by mělo být kritické myšlení. Děti by měly být vedeny k tomu, aby informace dokázaly selektovat. Není to pouze otázka dějepisu, občanské nauky a zeměpisu, ale i jiných předmětů. Je třeba dosáhnout toho, aby se otevřely pohledy učitelů a dětí směrem do světa a nezavíraly se jen tady v naší realitě v ČR. Je třeba víc se otevřít globálním problémům.“ (Zuzana Hlavičková)

„Já to vnímám tak, abychom se na globální souvislosti nedívali jen z pohledu problémů, tzn. negativně. Je třeba se dívat s optimismem dopředu. Je důležité přemýšlet sami od sebe, kde vlastně je to mé místo v dnešním světě a jaký mám vztah ke svému širšímu okolí, ke své zemi a ke světu obecně. K řešení otázek dnešního světa bychom měli přemýšlet, co může dělat každý z nás.“ (Petra Skalická)

Informací je hodně a my je musíme umět zpracovat. V čem tedy můžeme pomoci školám, jak bojovat s touto „přehlceností“?

„Umět kriticky myslet. Monitorovat, zvažovat možnosti, rozhodovat a konat. Není to jen dovednost, ale postoj, jak přistupuji k informacím.“ (Petra Skalická)

„Role učitele se mění, pro studenty byl učitel kdysi jeden jediný zdroj informací. Dnes je informací tolik, že učitel v takové roli nemůže obstát. Role učitele se posunuje do role toho, kdo učí studenty, aby poznali, které informace jsou relevantní a které ne. Úkolem učitele je zaujmout tak, aby student informace zpracoval a vytvořil si vlastní názor. V dnešní době je velmi těžké v dané hodinové dotaci naučit studenty uvažovat o globálních souvislostech. To téma je široké a času je málo, pro většinu pedagogů je velmi obtížné vměstnat takové široké téma do vymezeného výukového prostoru. Nepostradatelnou pomůckou pedagoga je i pro učitele dobrá teoretická opora.“ (Alena Fabičovicová)

„Role učitele se časem mění, to je zřejmé. Učitel sám musí vědět, jak se studenty pracovat, jak jim informace předávat. Je určitá řada programů, které podporují školení učitelů, a to hlavně ze strany neziskových nevládních organizací. Mělo by to být však systémovým krokem ze strany státu pro vzdělávání učitelů. ARPOK a jiné nevládní organizace jsou velkou podporou tohoto školení pedagogů a jsme rádi, že se nabídka rozrůstá a vzdělaných a informovaných učitelů je stále víc a víc.“ (Zuzana Hlavičková)

„Naše školství jde v podstatě v protikladu s realitou. Ve škole je hodina češtiny, hodina matematiky, teď otevřete dveře budovy školy, vyjdete ven a tam nejsou ty hromádky, vy procházíte z jednoho předmětu do druhého, z jednoho prožitku do druhého. Nejlepší hodina je, podle mého kolegy, taková, po které se žák zeptá a odpoví mu třeba jiný žák. Z toho vyplývá, nemělo by se učit celý školní rok po předmětech, ale v tzv. projektech. Předměty by se měly spojit, dítě by si prošlo ne předměty, ale obory zájmu a na konci by zhodnotilo, co se naučilo.“ (Pavel Martinovský)

„Je třeba, aby učitel šel za hranice svého úzce vymezeného oboru (propojování předmětů, průřezová témata) a vnášel propojování předmětů do své výuky, aby to byl život a ne pouze úzce specializovaný obor.“ (Aleš Dvořák)

Co mohou školy dělat? Jak můžeme učitele podpořit v jejich práci? Aby učení v souvislostech bylo efektivní, funkční a všichni byli spokojeni.

„Využít potenciál průřezových témat. Průřezová témata nabízí možnost začlenění tématu průřezově mezi jednotlivými předměty. Případně je možnost z průřezového tématu vytvořit samostatný předmět.“ (Aleš Dvořák)

„Jsou dvě možnosti, jak si s tímhle poradit. Buď jsou učitelé, kteří umí všechno. Nebo se na škole domluvíte. Ideální stav je, pokud tomu propojování fandí vedení školy. Je potřeba tým lidí, kteří jsou podobně naladěni a dokáží si pomoci a vyjít vstříc v propojování oborů a předmětů. Zabere to sice čas, ale výsledek za to stojí.“ (Pavel Martinovský)

„Školy by se neměly bát vykročit ze zajetých kolejí. Řada učitelů se drží zavedených postupů, žáci je očekávají, a bojí se přijít s něčím novým, protože neví, jaká bude reakce žáků. Existuje čím dál více škol, které využívají autonomie, která jim byla dána v rámci školské reformy. Co je důležité – společně sdílet věci. Stojí za zmínku i párová výuka. Učitel uspěje, pokud se naučí mnohem lépe znát své děti. Je tedy třeba znát svého „klienta“. Co potřebuji dnešní děti k tomu, aby uspěly v dnešním světě? Dnešní škola dětem nedokáže nabídnout rozvoj těch dovedností a kompetencí, které by je bavily a které by považovaly za užitečné.“ (Petra Skalická)

„Na druhou stranu školy, které disponují novými materiály a nadšeným kolektivem, který chce inovovat vzdělávací programy, mohou přijít do střetu s rodiči, kteří chtějí, aby jejich děti byly vzdělávány zavedenými metodami a postupy. Zásadní problém je zainteresovat veřejnost, aby se zajímala o vzdělávání. Je proto potřeba pracovat s novináři, s veřejností, s rodiči.“ (Zuzana Hlavičková)

„Problém není v nedostatku možností ve vzdělávání učitelů, ale problém je v motivaci. Velmi často se setkávají se s nezájmem ze strany ředitelů. Čímž dochází k tomu, že nabídka vzdělávání nebývá plně využita. Je třeba spojit tuto možnost vzdělávání s kariérním řádem pedagogů a jejich promítnutím do mzdy, což by motivaci představovat mohlo.“ (Aleš Dvořák)

„Učitelé mají potřebu sdílet, setkávat se a zkušenosti a znalosti si předávat.“ (Alena Fabičovicová)

„Rodiče, žáci a učitelé také nejsou tři různé světy, je to jeden svět. Je to o spolupráci.“ (Pavel Martinovský)

Účastníků konference jsme se ptali, proč je důležité učit o globálních souvislostech.

„Svět se prolíná, není možné se separovat na jednom místě. Lidé by se tomu měli umět přizpůsobovat.“ (Milada Zbořilová, ZŠ a MŠ Újezd)

„Jednak si myslím, že studentům to propojí jejich svět, ve kterém žijí, s tím, co je kolem. Vidí souvislosti ve věcech, které používají, v názorech, které mají, v hudbě, kterou poslouchají. Zároveň vnímám, že mohou být aktivnější. Kolikrát vnímám, že jsou taková vyhořelí. Vnímám, že cíl nás učitelů je povzbudit je, že i malá kapka má smysl.“ (Filip Worm, Gymnázium Jeseník)

„Celý svět a náš skutečný život je o souvislostech, proto je nutné to ve škole dětem také vysvětlovat.“ (Hana Vacková, Gymnázium Olomouc-Hejčín)

„Všichni jsme součástí nějakého velkého celku, to bychom měli pochopit a najít si svou zodpovědnost a postavit se k ní čelem.“ (Jiří Vymětal, ZŠ Nemilany – Olomouc)

„Myslím si, že je potřeba učit se nejenom o globálních souvislostech, ale protože v životě všechno souvisí se vším, tak o všech souvislostech a o tom, jak já jako osobnost můžu přispět k rozvoji své komunity a potažmo celého světa. A že je potřeba si uvědomovat, co všechno ovlivňuje náš život a jak my ovlivňujeme život ostatních, třeba svými postoji, svou prací...“ (Zonna Bařinková, Česká školní inspekce)

Odpolední blok byl věnován praktickým workshopům z dílen neziskových organizací, které jsou hlavními hráči na poli globálního rozvojového vzdělávání v ČR. Účastníci se věnovali humanitární pomoci, rozvojové spolupráci, odpovědnému cestovnímu ruchu či přemýšleli nad tím, jak poutavě učit o složitých tématech dnešního světa.

V průběhu dne byla k dispozici ukázka rozmanitých metodických materiálů k výuce globálních témat.

„Myslím, že se nám podařilo v Olomouci vytvořit výjimečnou příležitost pro diskuzi pedagogů s odborníky. Letošní konference byla první celodenní konferencí o globálním rozvojovém vzdělávání v Olomouci a rozhodně na ni chceme v příštích letech navázat. Nejen proto, že z diskuze vyplynula spousta otázek, ale také proto, že v Olomouci se doposud akce podobného typu nekonala a my si myslíme, že je to škoda, protože, jak se ukázalo, zájem a potenciál tu je,“ uvedla Lenka Pánková, organizátorka akce.

Inspirace do výuky aneb Střípky z interaktivních dílen

Střípky z jednotlivých dílen

Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách

Co vás napadne, když se řekne humanitární pomoc?

- katastrofa • solidarita • bída • sbírky • Afrika • Asie • zajištění vzdělanosti • nemoci • osobní povinnost • zbytečnost • nedostatek pitné vody • utrpení • jídlo • léky • příkrývky a stany • byrokracie •

Rozvoj jinýma očima

Na závěr dílny účastníci vyjadřují, jak se posunulo/změnilo jejich vnímání rozvoje. Některá ztvárnění mají podobné/stejně prvky, např.: Na počátku programu vnímali účastníci rozvoj jako „šipku směrem šikmo nahoru“, ale na konci programu spíše jako spirálu či kruh. Nicméně větší část skupiny vnímá rozvoj stále stejně. Padá i zamyšlení: „Je sice hezké, že o tom umíme tak honosně mluvit, ale ve skutečnosti se tím pak neřídíme.“

Velké otázky o světě

Účastníci na začátku dílny diskutovali, jaký by měl být svět, ve kterém by chtěli žít.

Chtěl bych žít ve světě, který...

Odpovědné cestování

Jaké jsou naše důvody pro cestování? Naše kritéria při výběru dovolené:

- čisté moře, zajímavá kultura, krajina, cesta za známými, zvědavost, poznání historie země a mentality lidí, aktivní odpočinek, pasivní odpočinek, zdokonalení jazykových dovedností, atmosféra místa, sportovní výkon, adrenalin – osobní výzva, jestli jsem schopen „přežít“.

Co naše dovolená přináší místním lidem?

- Finanční prostředky – podpora místní ekonomiky, podpora tradiční kultury.
- Může to mít negativní dopad? Buduje se infrastruktura, má to negativní dopady na kulturu – stává se srozumitelnou pro turistu, přizpůsobení pro turisty, divadlo, impuls pro oživení?

Anotace workshopu:

Účastníci v rámci workshopu zažili dvě konkrétní aktivity z metodik projektu HUMR, které jsou určeny žákům 2. stupně ZŠ či SŠ. Projekt HUMR (Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách) přenáší reálné zkušenosti humanitárních a rozvojových pracovníků z terénu do výuky a zprostředkovává žákům příležitost zapojit se do řešení konkrétních situací a problémů, s nimiž se tyto pracovníci potýkají při své každodenní práci.

V první aktivitě si účastníci vyzkoušeli sběr informací v místě humanitární katastrofy (více viz podrobnější popis níže) a ve druhé aktivitě s názvem Peklo nebo ráj jsme se zabývali stereotypy o rozvojových zemích⁹. V závěrečné části workshopu jsme navzájem sdíleli zkušenosti se začleňováním aktivit GRV do výuky – s jejich uváděním, reflexí, variacemi a dalšími náměty na vylepšení.

Proč je téma humanitární pomoci a rozvojové spolupráce důležitou součástí výuky?

Z médií k nám přichází velké množství informací o problémech a tématech, v nichž není jednoduché se orientovat. To se týká i témat, která souvisí s humanitární pomocí a rozvojovou spoluprací – s událostmi, které se odehrávají většinou daleko od nás a se kterými nemáme osobní zkušenost.

Proto při vytváření našich vzdělávacích projektů vycházíme ze zkušeností našich pracovníků v zahraničí a snažíme se zprostředkovat žákům konkrétní situace a příběhy z jejich každodenní praxe. Zároveň je pro nás důležité, aby žáci sami dokázali informace kriticky zpracovat a vyhodnotit. Snažíme se také, aby žáci měli možnost zažít si konkrétní situace na vlastní kůži a debatovat o nich.

Tyto zážitky umožňují žákům vžít se do kůže humanitárních a rozvojových pracovníků či obyvatel zasažených různými katastrofami a zamýšlet se nad tím, co v takových situacích lidé prožívají a reálně potřebují nebo jaké způsoby pomoci, podpory či spolupráce dávají smysl.

9 Ke stažení: <http://goo.gl/15VAWj> – odkaz směřuje na stránku, kde jsou ke stažení všechny metodiky projektu HUMR. Aktivita Peklo nebo ráj? je obsažena v metodice Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách ZEMĚPISU. Manuál pro učitele 2. stupně ZŠ a nižších ročníků víceletých gymnázií.

V neposlední řadě se prostřednictvím našich programů snažíme bourat mýty o rozvojové spolupráci a humanitární pomoci jako o jednostranné pomoci „bohatých“ zemí zemím „chudým“ a kultivovat v dětech smysl pro solidaritu, toleranci a vlastní zodpovědnost.

Aktivita: Sběr informací v místě humanitární katastrofy

Cíle: Žáci si uvědomí, jak je náročné získávat informace v terénu (v cizím jazyce), zjistí, proč je důležité zjišťovat potřeby příjemců pomoci, a uvědomí si, jaké základní potřeby se zajišťují prostřednictvím humanitární pomoci.

Pomůcky: nakopírovaný nástin situace v zemi (příloha 1)¹⁰, rozstříhané popisy potřeb – v angličtině (příloha 2), lepidlo, flipchart/papír

Úvod k aktivitě: Pro humanitární pomoc je velmi důležitý sběr informací v místě katastrofy. Abychom mohli postiženým lidem účinně pomoci, musíme nejprve zmapovat, co přesně se stalo, a zjistit, co postižení lidé skutečně potřebují. Místní lidé ovšem většinou mluví jiným jazykem než humanitární pracovník, což může sběr informací komplikovat.

Popis aktivity:

- Žáci mají za úkol porozumět potřebám lidí postiženým humanitární katastrofou a zjistit, jaký druh pomoci jim poskytnout a jaké potřeby jim zajistit.
- Žáci se rozdělí do skupinek (cca po 6). Každá skupina dostane nakopírovaný nástin situace v zemi. Pokusí se ze situace vyčíst, co lidé potřebují, jaké jsou jejich základní potřeby. Poté vybíhají ze skupiny a snaží se mezi rozstříhanými popisky (v angličtině) najít základní potřeby. Rozstříhané popisky dají žáci dohromady a přilepí je spolu s popisem situace na papír/flipchart.
- Po skončení časového limitu následuje debata. Jednotlivé skupiny prezentují své seznamy potřeb a zdůvodňují, na základě čeho vybrané potřeby hodnotí jako důležité.
- Otázky k reflexi:
 - Napadají vás ještě další potřeby, které je nutné lidem zajistit?
 - Mohou se postižení lidé nějak sami podílet na zajišťování svých potřeb?
 - Umíte si představit, jak humanitární pracovníci shromažďují informace v zemi, kde nerozumí ani slovo?
 - Kdyby ve vaší zemi došlo k humanitární či přírodní katastrofě, jak byste se zachovali? Co byste mohli dělat?

10 Texty lze obměňovat např. dle aktuální situace ve světě.

Do oblasti míří dodávky humanitární pomoci – první zásilka plachet, vody a sanitárních potřeb ze zahraničí již dorazila na Filipíny. Na cestě na postižené ostrovy je také deset nákladních vozů s potravinami. Téměř padesát balíků s oblečením a léky bylo již dodáno do místní nemocnice v Cebu.

Ve městě Tacloban stále zůstávají zaplavené ulice a rostou obavy, že lidské ostatky, odpadky a odpadní voda povedou k šíření různých nákaz. Zajištění hygieny a dezinfekce je velmi důležité, aby se zabránilo vzniku a šíření nakažlivých nemocí.

Do oblastí postižených tajfunem byli také povoláni pracovníci výškolení v poskytování psychosociální pomoci, aby po prožitých traumatech podpořili místní obyvatele.

Upraveno lektory pro vzdělávací potřeby projektu HUMR¹¹.

Příloha 2: Popisy potřeb (v angličtině) – pro výuku je vhodný text zvětšit

FOOD, WATER, HEALTH, CARE, SHELTER, SECURITY, HYGIENE KITS, MEDICAMENTS, BLANKETS, CLOTHES, PSYCHOSOCIAL HELP, MONEY, BOOK, FUEL, SCHOOL, FAMILY, WORK, RADIO, SHOWER, TABLE, CAR, TOYS, PENCILS, ELEPHANT, THEATRE, ICE CREAM, BALL, COMPUTER, CINEMA

Charita Česká republika pro pedagogy

Charita Česká republika nabízí pomoc lidem v nouzi u nás i v zahraničí. V České republice funguje jako sdružení více než 300 charit a provozuje širokou síť sociálních a zdravotních služeb. V ČR se zaměřuje také na oblast rozvojového vzdělávání a na pomoc cizincům v nouzi. V rámci GRV Charita Česká republika realizuje projekt nazvaný „HUMR – humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách“. Cílem projektu pro 2. stupeň ZŠ a víceletá gymnázia je představovat atraktivní formou různá globální témata a zvýšit tak povědomí učitelů a jejich žáků o rozvojové problematice. Nabízí metodické materiály, semináře pro pedagogy, soutěž a vzdělávací programy pro žáky.

Více na www.svet.charita.cz/globalni-rozvojove-vzdelavani/.

11 Zdroje textu: <http://goo.gl/J0v1eK>

Anotace workshopu:

Jak rozumíme pojmu rozvoj a co nebo koho považujeme za rozvinuté? Během workshopu hledali účastníci odpověď na tuto otázku, přičemž se zaměřili na to, čím je naše vnímání rozvoje ovlivněno a jaké může mít reálné důsledky. Diskutovali také, jak mohou rozvoj vnímat jiní lidé a skrze jaká kritéria lze na měření rozvoje nahlížet.

Proč přemýšlet a diskutovat o rozvoji?

Téma rozvoje je jedním z klíčových témat globálního rozvojového vzdělávání. To, jak rozvoj vnímáme, jakým způsobem by se podle nás měl svět rozvíjet, co nebo koho považujeme za rozvinuté, totiž zásadně ovlivňuje náš přístup a pojetí globálního rozvojového vzdělávání. Proto bylo cílem první fáze workshopu vést účastníky k tomu, aby si pojmenovali své vlastní pojetí rozvoje, to čím a jak bylo vytvářeno. Ve druhé fázi byli účastníci konfrontováni s jinými pohledy na rozvoj, přičemž následující část směřovala k tomu pojmenovat to, jaký mohou mít různá pojetí rozvoje vliv na společnost a vztahy mezi zeměmi a lidmi, a porozumět tomu. V průběhu workshopu jsme použili texty z materiálu *Learning to read the world Through Other Eyes*, které poskytly vhodné podněty pro diskuzi a hlavně nabídly nové pohledy na pojetí rozvoje.

Aktivita: Pohled na rozvoj

Workshop byl z hlediska obsahu, cílů i použitých materiálů připraven pro pedagogy, nikoliv jako praktická ukázka aktivit globálního rozvojového vzdělávání pro žáky. Primárně měl sloužit k reflexi vlastního přístupu k tématu rozvoje, kladení si otázek a otevření nových perspektiv na téma, které by se měly dále promítat v práci s globálními tématy. Příložený text a výroky o rozvoji (přílohy 1 a 2) by tedy měly posloužit spíše pro ilustraci a inspiraci pedagogům než pro přímou práci se studenty.

Příloha 1 – Většinový pohled na rozvoj

Rozvoj je rozporuplný koncept. Je spojen jak s procesem dekolonizace, tak s koncem druhé světové války, kdy byly země rozděleny do politických, ideologických aliancí: První svět (kapitalistický), Druhý svět (komunistický) a Třetí svět (ostatní nezačleněné národy). Proto pojem rozvoj vždy zahrnuje vztahy s jinými zeměmi a představy o tom, jak by měla vypadat ideální společnost.

Pojem rozvinutá země obecně vyvolává představu industrializované, bohaté země, materiálního blahobytu, technologie, modernity, demokracie, vědeckých poznatků, civilizace a vzdělání. Tento obraz je ale vytvářen ve vztahu k jiným zemím a jejich obyvatelům, kteří jsou vnímáni jako zaostalí, mající nedostatek zmíněných kvalit, jako ti, kteří potřebují pomoc, aby dohnali zpoždění. Ale kdo definuje tuto měřítko, ve jméně koho a komu k užítku?

Tento koncept rozvoje je v současnosti z různých úhlů pohledu zpochybňován. Někteří kritikové chápou rozvoj jako imperialismus či nadvládu znalostí, pokračování kolonialismu, který přináší světu modernitu, ale kterou svět nemusí nutně chtít. Jiní chápou rozvojové snahy jako politické tahy, které zvýhodňují především ekonomiky „rozvinutých“ zemí a vytvářejí ještě více nerovnosti, protože tok znalostí a moci je v „rozvojovém průmyslu“ často jednosměrný. Některé skupiny se pokoušejí přenastavit dnešní pochopení rozvoje tak, že berou v úvahu environmentální náklady na industrializaci a zastávají „udržitelný rozvoj“. Jiné tvrdí, že kapitalistický ekonomický model nikdy nebude udržitelný a potřebujeme spíše udržitelný „nerozvoj či nerůst“ jako opak rozvoje... a diskuze v tomto duchu dále pokračuje...

Zdroj: Vanessa Andreotti; Lynn Mario T. M. de Souza: *Learning to read the world Through Other Eyes*

Příloha 2: Jinýma očima – Zamyšlení

Podívejte se, jak tito příslušníci jiných kultur vnímají rozvoj, a odpovězte na níže uvedené otázky:

Mereana Taki, Rotorua, Aotearoua (NZ)

Rozvoj se týká kvality a celistvosti našich vzájemných vztahů. Také se týká propojení, které máme sami se sebou a s duchovním světem. Jsme si vědomi, že svět se netočí kolem nás. Západní představa rozvoje nám nedává smysl.

Wera Mirim, Santa Catarina, Brazílie

Rozvoj, který nám vnucují, znamená odtržení se od naší komunity. Je to přijetí způsobu života lidí ve městě: izolace od ostatních lidí, od země, samota ve světě. Rozvoj v mém jazyce znamená spojení se svou komunitou, se zemí a s Nande Ru (silou stvoření nebo Bohem).

Juan Carlos, Machicado, Cusco Peru

Incký rozvoj nebo pokrok je chápán kolektivně a v souvislosti se vztahem k zemi. Cokoliv navíc chci pro sebe, kdokoliv jiný by měl mít možnost mít to také. Ale pokud to znamená brát ostatním nebo brát přírodě nefér způsobem, pak bych to neměl chtít. Rozvinutá společnost poskytuje každému dostatek a naplňuje potřeby každého.

Bob Randall, Mutitjulu, Austrálie

Rozvinutá společnost je celistvá společnost. Abychom otestovali tyto vazby, ptáme se jednoduše: stojí to, co děláme, ostatní bytosti život, nebo ne? Pokud ano, pak jdeme špatnou cestou. Pokud člověk pokračuje v ničení takovým tempem, jako se to děje dnes, mnoho věcí pro děti našich dětí nezůstane.

Bronwyn Thurlow, Otautahi, Aotearoa (NZ)

Rozvoj je komplexní záležitost. Cítím, že jsem součástí širšího systému vztahů a že moderní chápání rozvoje je velmi problematické, ale také si nemyslím, že bych dala přednost životu bez elektřiny, teplé vody, knih, houslí, topení, plenek na jedno použití nebo aut.

1. Který z pohledů na rozvoj vás nejvíce zaujal a proč?
2. Objevuje se ve výrocih něco, čemu je pro vás obtížné rozumět? Co je to?
3. Jak jsou uvedené pohledy na rozvoj blízké tomu vašemu vlastnímu?

Zdroj: Vanessa Andreotti; Lynn Mario T. M. de Souza: *Learning to read the world Through Other Eyes*

NaZemi pro pedagogy

NaZemi nabízí podporu školám a pedagogům v realizaci globálního rozvojového vzdělávání např. prostřednictvím akreditovaných metodicko-tematických seminářů a dlouhodobých kurzů. Ty zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, porozumění našim vztahům s lidmi a místy ve světě a podporu aktivní participace a angažovanosti. Vytváří didaktické materiály pro výuku, realizuje vzdělávací programy pro žáky a studenty, nabízí výstavy přímo do škol. Podívejte se na www.nazemi.cz.

Dlouhodobé projekty NaZemi:

• Global Storylines

Se školami a učiteli 1. stupně se věnuje přístupu Global Storylines. Žáci jsou vtaženi do příběhu, který se stává osou výuky po dobu dvou až tří měsíců. Vytvářejí si prostředí a role ve zvolené komunitě, příběh klade před komunitu problémy a výzvy, které musí její členové řešit. Výuka příběhem využívá prvky dramatické výchovy a umožňuje tak prozkoumávat komplexní globální témata v bezpečném prostředí fiktivního příběhu. Žáky vede k aktivnímu přístupu k řešení problémů, spolupráci, solidaritě a empatii s druhými. Více informací najdete na www.nazemi.cz/cs/global-storylines.

• Fairtradové školy

Fairtradové školy jsou součástí kampaně Fairtradová města – mezinárodní iniciativy označování míst, kde je podporován fair trade. Status Fairtradová škola mohou získat školy na všech úrovních vzdělávacího systému. Dávají jim najevo svou společenskou odpovědnost a zájem o globální rozvojové vzdělávání. Více informací najdete na www.fairtradovamesta.cz/ft_skoly.

• Skauti na Zemi

Skauti na Zemi navazují na kurz Svět po skautech, který se konal v roce 2014, a jsou součástí širšího projektu, kterého se kromě českého Junáka a NaZemi zúčastňují také skautské a globálně vzdělávací organizace ze Slovenska, Polska, Slovinska, Řecka, Velké Británie i Německa – dohromady jedenáct organizací ze sedmi zemí. Cílem tohoto širokého projektu je posílit roli skautského hnutí v podpoře důstojného života, lidských práv, rovnosti a spravedlnosti ve světě. Více informací najdete na <http://www.nazemi.cz/cs/skauti>.

Anotace workshopu:

Na workshopu měli účastníci příležitost „filozofovat“ a získat základní představu o metodice Filozofie pro děti. Tato metoda umožňuje nejen dětem vést společný dialog a jeho prostřednictvím hledat odpovědi na „velké“ otázky, naslouchat různým myšlenkám a zkoumat různé problémy a témata současného světa. Filozofie pro děti podporuje myšlení, které je angažované, spolupracující, kritické a tvořivé.

Proč Filozofie pro děti?

Přemýšlíte, jak učit poutavě o složitých tématech dnešního světa? Vyzkoušejte koncept *Filozofie pro děti*. Tato metoda umožňuje účastníkům (a to nejen dětem) vést společný dialog a jeho prostřednictvím hledat odpovědi na „velké“ otázky, naslouchat různým myšlenkám a zkoumat různé problémy a témata současného světa. Filozofie pro děti podporuje myšlení, které je angažované, spolupracující, kritické a tvořivé. Na workshopu měl účastníci příležitost „filozofovat“ a získat základní představu o této metodě.

Metoda Filozofie pro děti již zaujala řadu učitelů jako prostředek pro výuku globálního rozvojového vzdělávání. Mnohdy si totiž pedagogové s některými současnými globálními tématy nevědí rady, hledají možnosti, jakým způsobem je uchopit a vyvolat o nich se svými žáky podnětnou diskuzi. Filozofie pro děti je skvělou příležitostí, jak žáky motivovat k přemýšlení a hledání odpovědi na složité společenské otázky. Pro dílnu *Velké otázky o světě* byla vybrána práce s knížkou *Svět*, který není od Franka Tashlina vydanou nakladatelstvím Baobab v roce 2015. Jde o komiksový satirický příběh, který autor napsal a nakreslil již v roce 1951. Je až překvapivé, jak aktuální jsou stále otázky o světě, civilizaci a našich životech, nad nimiž se čtenář neubrání nepřemýšlet. Právě proto byl zvolen tento příběh nejen pro ochutnávku práce s metodou Filozofie pro děti, ale i jako úvod do globální rozvojové problematiky.

Popis dílny:

Úvodem byli účastníci seznámeni se základními informacemi o metodě a principech Filozofie pro děti. Podmínkou bylo vytvoření tzv. *zkoumajícího společenství*, kdy všichni sedí v kruhu, v němž na sebe vzájemně vidí a mohou se jeden na druhého obracet.

- Každý účastník při svém představování zároveň sdílel s ostatními svoje myšlenky, které dokončovaly větu:
Chtěl/a bych žít ve světě, který...
- Poté byly ve čtyřech rozích rozmístěny obrázky vyjadřující různá historická období. Na jednom obrázku byl vyobrazen život v pravěku, další obrázek byl ukázkou středověkého náměstí, třetí byla fotografie z prvorepublikového období a poslední obrázek byl imaginací budoucnosti. Účastníci se měli rozhodnout, *kde by chtěli být, kdyby měli jeden rok svého života strávit mimo svou současnou realitu*. Svou odpověď měli vyjádřit postavením se k některému z nabízených obrázků. Diskutovali pak, proč si zvolili právě ten který obrázek. Během diskuze měli možnost i změnit svůj názor, tudíž se přesunout k jinému obrázku, a svůj přesun zdůvodnit.
- Každý sám si přečetl knížku *Svět, který není*. Během čtení si lepíci mi lístečky označovali ty části příběhu, které je něčím zaujaly.
- Po přečtení celého příběhu si každý účastník zapsal *tři pro něj klíčové myšlenky*. K jejich vybrání mu mohly pomoci i založené lístečky. Ve skupinkách si účastníci posléze vzájemně představili své klíčové myšlenky.
- Na základě sdílených klíčových myšlenek jednotlivé skupinky formulovaly *otázky, o nichž by rády diskutovaly*. Mělo se jednat o „štávanaté“ filozofické otázky. Tedy otázky takové, které mohou vyvolat bohatou diskuzi, je na ně více odpovědí, jdou tzv. za příběh, tzn. pochopí je i ten, kdo příběh nezná.
- Z navržených otázek každá skupina vybrala jednu, kterou zapsala na barevný papír, položila do středu a vysvětlila ostatním, proč si myslí, že je zajímavá pro diskuzi.

- Proběhlo tajné *hlasování*, kdy každý mohl dát hlas více otázkám.
- Nad otázkou s největším počtem hlasů se účastníci nejprve zamýšleli sami, procházeli se při tom po místnosti. Po zaznění signálu vytvořili s nejbližším člověkem dvojici. To proto, aby každý měl příležitost sdělit někomu své *první myšlenky*.
- Následovala *společná diskuze v kruhu nad vybranou otázkou*. Účastníci se na začátku domluvili na společných pravidlech. Během diskuze si pak vzájemně předávali slovo, snažili se reagovat na vyřčené myšlenky a rozvíjet je.
- Na závěr měl každý příležitost naposledy říct něco k diskutované otázce.
- Důležitou součástí bylo i společné *ohlédnutí za procesem*. Účastníci se bavili o tom, čím byla pro ně otázka zajímavá, jestli je přiměla přemýšlet jinak, než jsou zvyklí, a co si ze společného zkoumání odnášejí.

Použité zdroje: Jason Buckley, *Pocket P4C – Getting Started with Philosophy for Children*, 2011

Další informace:

www.thephilosophyman.com

www.varianty.cz

Varianty, Člověk v tísní pro pedagogy

Vizí programu Varianty je inkluzivní společnost a škola otevřená pro každého, která vede ke globální odpovědnosti a respektu k druhým. Usiluje o to, aby školy vychovávaly otevřené, tolerantní a aktivní občany schopné kriticky vyhodnocovat informace a ovlivňovat dění kolem sebe. Varianty poskytují informační a metodickou podporu, vzdělávací kurzy, didaktické materiály, odborné konzultace a asistenci školám a pedagogům v oblastech inkluzivního vzdělávání, interkulturního vzdělávání a globálního rozvojového vzdělávání. V těchto oblastech také prosazují systémové změny, které přispívají k tomu, aby byl vzdělávací systém inkluzivní a schopný lépe reagovat na výzvy současného světa.

Program Varianty společně s organizacemi ARPOK a Multikulturní centrum Praha vybízí školy k získání titulu **Světová škola**. Jde o ocenění, kterým se v současné době pyšní 56 mateřských, základních a středních škol v České republice. Základní filozofie podporuje vzdělávání a přípravu žáků na reálný život v globalizovaném světě a opírá se o jednoduchou metodologii tří kroků: **uč se – zjišťuj – jednej**. Světová škola je místem, kde:

- globální témata tvoří přirozenou součást výuky a života školy,
- se žáci pod vedením týmu učitelů zabývají aktivně světovým děním a sledují aktuální vývoj v rozvojovém světě,
- žáci, učitelé i širší veřejnost získávají informace o globální problematice,
- žáci identifikují místní problémy s globálním přesahem a usilují o jejich řešení,
- je nejméně jedenkrát za rok ve spolupráci s místní partnerskou organizací uspořádána akce,
- je společným cílem přispět k řešení vybraného problému.

Více na www.varianty.cz.

Odpovědné cestování

Petra Gajová, ARPOK, o. p. s.

Anotace workshopu:

Jaká jsou pozitivita a negativa našeho cestování? Jaké máme možnosti při výběru ubytování a stravování během dovolené? Podle čeho se rozhodujeme – jaká jsou kritéria naší volby? Přemýšlíme nad dopady naší volby na místní obyvatelstvo? Účastníci si prožili výukovou lekci na téma odpovědný turismus z publikace Jonáš cestuje.

Proč je téma odpovědného turismu důležitou součástí výuky?

Cestování na dovolenou do zahraničí je pro nás v dnešní době samozřejmostí. Dovolená je časem aktivního či pasivního odpočinku, doba, kterou si zasloužíme. Jen malá část z nás tráví svůj odpočinkový čas sama, nikoho nepotká a nikoho nepotřebuje. Většinou při svém „dovolenkování“ potřebujeme někde bydlet, něco jíst, od někoho něco nakoupit, něco vidět. A při všech těchto činnostech potřebujeme spoustu dalších lidí.

Mnohdy si jejich přítomnost ani neuvědomujeme. Ale jsou tam – řidiči, hoteliéři, recepční, správci, uklízeči, kuchaři, prodavači a mnozí další. Když už se dostaneme někam na exotickou dovolenou, stojí nás nějaké peníze a snažíme si ji užít. Jak si ale naši přítomnost užívají místní? Zamýšlíme se nad tím, co jim přinášíme? Jaká jsou pozitivita a negativa cestovního ruchu?

Aktivita: Kritéria rozhodování¹²

Rozdáme žákům lepící lístečky s úkolem, ať na mapě světa označí alespoň jedno místo (mohou napsat na lísteček jeho název), kde byli na dovolené, nebo místo, kam by se chtěli v budoucnu podívat. Rozdělíme žáky do 4–5členných skupin, jejichž úkolem je prodiskutovat tyto otázky:

- Proč jste vy nebo vaše rodina zvolili toto místo? Zapišeme na tabuli, podle čeho se žáci rozhodovali (kritéria rozhodování), později budeme tento seznam kritérií doplňovat a rozvíjet.
- Co (by eventuálně) přinesla vaše přítomnost místním lidem? Buďte co nejkonkrétnější.

¹² Aktivity Kritéria rozhodování a Jonáš cestuje jsou obsaženy v publikaci ARPOKu Jonáš cestuje (ISBN 978-80-905361-4-2).

Zodpovědět tuto otázku může být pro žáky obtížné. Poskytneme jim proto dostatek prostoru, aby mohli přemýšlet nad různými přínosy pro místní, případně se dále ptáme:

- V jakých situacích jste se s místními lidmi setkávali? Co to přineslo jim, co vám? Měl váš pobyt vliv (= jakýkoliv pozitivní i negativní) i na místní, se kterými jste se nesetkali přímo? A jaký? Apod.
- Co nového jste se naučili nebo si vyzkoušeli? (= dotaz na osobní přínos)

Aktivita: Jonáš cestuje

Obrátil se na nás chlapec Jonáš, jehož rodina se chystá na dovolenou do Egypta, konkrétně do Jižní Sinaje. Přemýšlí, jak to udělat, aby mu pobyt co nejvíc dal a zároveň byl i přínosem pro místní.

Ahoj,

jmenuji se Jonáš a je mi 13 let. Letos v létě se s rodiči a starší sestrou chystáme o prázdninách na týden do Egypta. Dost se těším, protože takhle daleko jsem nikdy nebyl a v Egyptě je prý krásné moře a je tam super potápění a šnorchlování. Taky jsem zvědavý na cestu letadlem, Egypt je totiž moc daleko na to, abychom tam jeli autem nebo autobusem. Jedeme do Jižní Sinaje. Ještě nevím, v které části Egypta to je. Ale jsou tam Beduíni a velbloudi. Zatím jsme se s rodiči ještě nerozhodli, kde se ubytujeme a co tam budeme dělat. Já teda určitě chci šnorchlovat. Ale dalších možností je spousta. Rodiče se mě ptali, co bych radši, ale je těžké si vybrat. Jednak přemýšlím, co mě bude nejvíc bavit. A pak mě ještě napadla jedna věc. Když nám nedávno opili zahraniční turisté halekali pod okny a počurali nám vstupní dveře, napadlo mě, že bych rád, aby náš pobyt neškodil, ale spíš byl místním k užitku. Co byste mi z té pestré nabídky poradili? Pomůžete mi to prosím promyslet?

Zeptáme se žáků, jak Jonášovi rozumí, případně dovysvětlíme.

Vrátíme se k seznamu kritérií rozhodování o jejich dovolených z evokace a doplníme ho o další kritéria rozhodování. Jonáš také říkal, že chce, aby z dovolené měli přínos místní. Jak tomu rozumíte? Čeho si při rozhodování budeme všimnout? Seznam kritérií rozhodování necháme na tabuli. Např. *zájem o místo, přítomnost moře, už jsme tam byli, máme tam známé, předchozí vztah k místu, cena, jezdí tam málo/moc turistů, je tam čisto (stav životního prostředí), nechceme létat apod.*

Rozdělíme žáky do 4–5členných skupin. Každá skupina dostane postupně v obálkách sady kartiček. Sady obsahují čtyři momenty rozhodování, se kterými můžeme mít na dovolené zkušenost, u každého momentu rozhodování jsou tři nebo čtyři varianty volby. Postupně žáci ve skupinách řeší pro Jonáše otázku: 1. ubytování, 2. stravování, 3. co bude dělat, 4. jaké suvenýry si pořídí.¹³

Při prvním rozhodování provázíme žáky postupně jednotlivými kroky (rozhodování, důvody, otázky) a modelujeme nahlas přemýšlení nad předloženými informacemi. Modelování je postup, jakým můžeme rozvíjet určité dovednosti žáků. Přečteme nahlas text a prozrazujeme své myšlenky, říkáme nahlas, co nás při tom napadá, jaké otázky si klademe.

Žáci si ve skupinách přečtou všechny možnosti k dané otázce a znamenávají:

- jakou variantu vybrali,
- 2 důvody či kritéria, podle kterých se rozhodli,
- 3 zformulované otázky pro cestovní kancelář, které by jim pomohly zjistit dopady a přínosy cesty pro místní lidi i kulturu. Např.:
 - Jaké jsou pracovní podmínky v daném hotelu?
 - Jaké zdroje energie daný hotel využívá a jak s nimi zachází?
 - Komu hotel patří? Jak podporuje místní lidi?

Poté rozdáme jednotlivým skupinám dodatkové informace k jejich volbě.

Po přečtení se zeptáme:

- Jak nové informace změnilly vaši představu o přínosech a dopadech této varianty? Jaké vlivy na lidi a životní prostředí jste si uvědomili? Volili byste nyní jinak?
- Pokud ano, jak?

S celou třídou nyní společně prodiskutujeme otázky:

- Co vás zaujalo?
- Kdo co zvolil? Podle čeho jste se rozhodovali?
- Co byste ještě potřebovali vědět, abyste se mohli rozhodnout? Zde opět můžeme odkázat na seznam kritérií rozhodování a případně jej doplnit. Jaké jsou dopady jednotlivých variant?

13 Tento článek nabízí pouze ukázkou volby mezi ubytováním.

Moment rozhodování: možnosti ubytování

HOTEL HAPPY LIFE **** (all inclusive)

Hotel se nachází na klidném místě ve stále zelené zahradě přímo u vlastní písečné pláže. Hostům nabízí dvě restaurace, kavárnu, občůdky a diskotéku. V areálu jsou tři bazény (jeden z nich vyhříváný) a bazén pro děti. Nejbližší restaurace, bary a obchody jsou vzdáleny asi 10 km od hotelu. All inclusive v ceně zahrnuje všechna jídla, nápoje, využívání bazénů, lehátek a nabídky sportovních aktivit (např. stolní tenis, plážový volejbal). Za poplatek je možné využít nabídku masáží, sauny nebo potápěčského centra. Hotel organizuje i půldenní výlety do pouště za beduíny – včetně projížďky na velbloudech a tradiční večeře.

CORAL COAST HOTEL (pobyť se snídaní)

Tento rodinný hotel se nachází ve velmi klidném prostředí přímo u pláže s krásným výhledem na hory. Cena pobytu zahrnuje snídaně, další stravování je možné v hotelové restauraci nebo v přilehlém městečku Dahab, které je vzdálené pouze 5 minut chůze a najdete zde řadu restaurací a obchodů. Hotel má jeden vlastní bazén, nabízí také lekce jógy a masáže. Další doplňkové služby (např. potápěčské centrum) jsou k dispozici v těsné blízkosti. Hotel je známý tím, že zde pracují výhradně místní zaměstnanci a že nabízí lokální produkty.

BEDUÍNSKÝ PLÁŽOVÝ KEMP

Kemp provozovaný beduíny nabízí jednoduché ubytování přímo na pláži, východ a západ slunce zde můžete pozorovat přímo z postele. Jednoduchá obydlí nazývaná „husha“ se skládají z jedné místnosti a verandy. Jsou vybavena matracemi, příkrývkami, stolem a židlemi. V průběhu večera funguje v chatce na několik hodin elektrina, takže si můžete dobít telefon nebo si číst při světle žárovky. V kempu je koupelna se sprchami a záchody (evropskými i tureckými). Kemp je vhodný i pro rodiny s malými dětmi, protože moře je mělké a vhodné pro neplavce. K dispozici je celodenně otevřená restaurace nabízející beduínské speciality i evropské pokrmy, večery můžete trávit u ohně a popíjet sladký čaj. Pláž je ideální pro kitesurfing a potápění.

Dodatkové informace:

HOTEL HAPPY LIFE **** (all inclusive)

Hotel nabízí komfort a širokou škálu služeb, většina hostů tráví celou dovolenou v hotelovém komplexu, i doplňkové služby, jako např. potápění nebo masáže, jsou nabízeny hotelem. Zaměstnanci jsou z různých částí Egypta i ze zahraničí, jsou tedy ubytováni přímo v blízkosti hotelu. Zeleň v celém komplexu vyžaduje neustálé zavlažování, je nutné čistit a vyměňovat vodu v bazénech, vyhřívat vodu v jednom z bazénů, klimatizovat všechny vnitřní prostory. Hotel vlastní společnost se sídlem v Káhiře, dodávky potravin a vybavení hotelu zajišťují velké firmy z různých částí země.

CORAL COAST HOTEL (pobyt se snídaní)

Majitelé hotelu (rodina beduínského šejka) vyhledávají místní zaměstnance, kterým nabízí zaškolení pro práci v oblasti turistického ruchu. V průběhu pobytu je možné si prohlédnout i zakoupit výrobky tradičních řemesel vyráběné lidmi z pouštních oblastí, kterým příjem umožňuje zůstat ve svých domovech (nemusí se stěhovat za obživou do turistických rezortů). Velký podíl potravin, čerstvou zeleninu a ovoce dodávají místní producenti. Část vybavení hotelu – nábytek, textilie, dekorace – pochází z místních dílen. Zaměstnanci i hosté znají „filozofii“ hotelu a rozumí jí.

BEDUÍNSKÝ PLÁŽOVÝ KEMP

Kemp je vlastněn i provozován beduíny, kteří pochází z této oblasti, ti také organizují dopravu na místo a transfery z letiště. V kempu nachází práci celá komunita, synové pomáhají otcům, aby po nich později práci převzali, ženy a dívky vyrábí např. tradiční řemeslné výrobky. Hosté tráví hodně času v přímém kontaktu s místními, mají možnost se zapojit do různých činností. Restaurace používá solární vařič a solární energie je využívána také např. pro osvětlení pokojů, na celkový provoz je však potřeba minimum elektřiny. Kemp usiluje o co nejmenší produkci odpadu, hostům je např. doporučeno, aby nekupovali balené nápoje. Vzniklý odpad je tříděn a recyklován. Beduíni se také snaží o odsolování mořské vody pro užitkové účely – např. zavlažování, sprchy.

ARPOK pro pedagogy

Již od roku 2005 přinášíme do škol aktuální témata dneška, jako např. co vše se skrývá za výrobou trička v Číně nebo o čem přemýšlí lidé, kteří jsou nuceni opustit svůj domov. Pomáháme učitelům, jak tato témata učit, a otevřeně o nich mluvíme se žáky. Pro školy nabízíme:

- výukové programy,
- tematické dny/projektové dny,
- metodické materiály a publikace,
- výstavy,
- konzultace o možnostech začleňování globálních témat do školních vzdělávacích programů,
- semináře pro pedagogy,
- možnost získat titul Světová škola,
- zapojení do Týdne globálního vzdělávání.

Více na <http://arpok.cz/pro-pedagogy/> nebo www.facebook.com/ARPOK.Olomouc.

Ze závěru konference

Twitter = nej myšlenka, informace, poznatek

- ROZVOJ NEZASTAVÍŠ.
- CHUŤ DO PRÁCE.
- OPTIMISMUS A MOTIVACE.
- POKUD CHCI HLEDAT SMYSL, MOHU.
- „ŽE TO BYL DOBRÝ ZAČÁTEK“:)
- PŮL ROKU PRAXE STUDENTŮ JAKO ASISTENTI PEDAGOGŮ NA ZŠ.
- UČIT MÁ SMYSL :) NEVZDÁVĚJME TO, LIDI!
- BEZ GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTÍ NEJDE UČIT.
- NA KAŽDOU VĚC SE LZE DÍVAT Z RŮZNÝCH ÚHLŮ POHLEDŮ.

Co mi pomáhá učit globální témata – materiál, projekt, odkaz, organizace...

- dokumentární filmy Člověka v tísní, Jeden svět na školách (www.jsns.cz)
- hnutí Tereza (<http://terezanet.cz/cz>)
- Člověk v tísní (www.clovekvtsni.cz)
- projekt HUMR – Charita Česká republika (<http://svet.charita.cz/globalni-rozvojove-vzdelavani/projekt-humr/>)
- ARPOK – publikace, lidé (<http://arpok.cz/pro-pedagogy/>)
- ADRA (www.adra.cz, <http://www.adra.cz/opravdovysvet>)
- Lékaři bez hranic (<http://www.lekari-bez-hranic.cz>)
- TED.com (50 nejlepších) (www.ted.com)
- dokument Největší přání¹⁴ (režisérka Olga Špátová)
- kniha Sofiin svět – Jostein Gaarder

Otázka, která ve mně po dnešku rezonuje

- Jak motivovat nemotivované učitele? Jde to vůbec?
- Motivace – žáků, kolegů
- Jak více zapojit studenty vysokých škol, aby byli připraveni na praxi?
- Souhlasím s praxí půl roku. Tři týdny na praxi je velice málo. Sotva si na žáky, učitele, prostředí zvykneme, je po praxi.
- Jak propojit lidi, kteří chtějí sdílet myšlenky?
- Jak učit ještě lépe?

14 Dostupné na <http://goo.gl/8ZtIm5>

O ARPOKU

Jsme nezisková organizace, která přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pomáháme učitelům učit aktuální témata dneška (např. chudoba, migrace, odpovědná spotřeba) a otevřeně o nich mluvíme se žáky. O těchto tématech informujeme i veřejnost, a tak podporujeme otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Naše cíle:

- Zprostředkovat kontakt mezi „rozvojovým“ a „rozvinutým“ světem.
- Poskytovat pedagogům nástroje pro začleňování globálního rozvojového vzdělávání do vzdělávacích kurikul a do výuky.
- Naplňovat a podporovat Národní strategii globálního rozvojového vzdělávání 2011–2015.
- Potírat extremistické názory nerespektující lidská práva.
- Poskytovat informace veřejnosti a přispět k veřejné debatě o aktuálních globálních tématech.
- Předávat a sdílet zkušenosti pracovníků ARPOKu s dobrovolníky a stážisty.
- Budovat respektovanou a stabilní pozici ARPOKu v neziskovém sektoru v Olomouci, Olomouckém kraji, České republice a Evropě.

Více na: www.arpok.cz, www.facebook.com/ARPOK.Olomouc.

HODNOTY ARPOKU

OTEVŘENOST

PROFESIONALITA

ODPOVĚDNOST
ZA DŮSLEDKY
NAŠEHO CHOVÁNÍ

RESPEKT

TOLERANCE

Učíme o globálních souvislostech I. Sborník z konference.

Na textu se podíleli:

Mgr. Marcela Fiedorová, kapitola *Co je globální rozvojové vzdělávání (GRV)*

Mgr. Petra Gajová, podkapitola *Odpovědné cestování*

Mgr. Kristýna Hrubanová, podkapitola *Rozvoj jinými očima*

Ing. Mgr. Jana Miléřová, kapitoly *Proč je GRV nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj, Co GRV přináší dětem a mladým lidem, učitelům, škole a společnosti jako takové, Nové trendy: vzdělávání pro globální občanství*, tyto kapitoly byly převzaty z policy paperu FoRS – Českého fóra pro rozvojovou spolupráci

Globalní rozvojové vzdělávání. Proč je nezbytné pro českou společnost a udržitelný rozvoj

Mgr. Ing. Lenka Pánková, kapitola *O konferenci Učíme o globálních souvislostech*

Mgr. Petra Skalická, podkapitola *Velké otázky o světě*

Mgr. Kamila Zbuzková, podkapitola *Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách*

dobrovolnice ARPOKu Lenka Junová, Lenka Putalová, Julie Londová a stážistka ARPOKu Vendula Dosedělová

Editorka: Mgr. Ing. Lenka Pánková

Grafická úprava: MgA Iva Hrubošová

Jazyková korektura: Mgr. Ivana Farkašová

Vydal: ARPOK, o. p. s.

U Botanické zahrady 828/4

779 00 Olomouc

www.arpok.cz, info@arpok.cz

Jsme nezisková organizace, která přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pomáháme učitelům učit aktuální témata dneška (např. chudoba, migrace, odpovědná spotřeba) a otevřeně o nich mluvíme se žáky. O těchto tématech informujeme i veřejnost, a tak podporujeme otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Sborník vznikl v rámci projektu Učíme v souvislostech za finanční podpory České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce a Olomouckého kraje. Za obsah zodpovídá její zhotovitel ARPOK, o. p. s.

ISBN 978-80-906162-1-9

1. vydání

ARPOK, o.p.s.

U Botanické zahrady 828/4

779 00 Olomouc

www.arpok.cz

ISBN 978-80-906162-1-9

Olomouc, 2015